

Při překladu chemických názvů z cizích jazyků, hlavně z angličtiny narazíme často na problém, jak daný název správně přeložit. Většina z nás neměla nikdy chemii v oblibě a náš český systém názvosloví, naprosto odlišný od všech ostatních nám připadal jako jedna z nejsložitějších věcí na světě. Pokud ale máme za úkol název přeložit a to hlavně do nějakého oficiálního dokumentu, je třeba přeložit ho správně. Pohledem na internet nebo do nějakého tištěného či elektronického slovníku uvidíme mnoho různých překladů, v případě nechemických slovníků dokonce vyloženě špatných. Většinou se dá velmi dobře vytušit, jak by daný název zněl česky, ale je třeba ujistit, zda je ten překlad správný. Snad k tomu přispěje i tato tenká publikace. Dal jsem si za nesnadný cíl aspoň trochu přiblížit chemické názvosloví, zde teda zatím jen anglické, normálním překladatelům, ale i dalším, kdo by se rád dozvěděl, co se pod těmi chemickými názvy skrývá. Snad tato knížka pomůže vyvarovat se hrůznostem typu „sukróza, uhlovodan, či sulfád“, které se dají poměrně často někde nalézt.

tabulka 1 - názvy prvků

1	hydrogen	vodík
2	helium	helium
3	lithium	lithium
4	beryllium	beryllium
5	boron	bor
6	carbon	uhlík
7	nitrogen	dusík
8	oxygen	kyslík
9	fluorine	fluor
10	neon	neon
11	sodium	sodík
12	magnesium	hořčík
13	aluminium	hliník
14	silicon	křemík
15	phosphorus	fosfor
16	sulfur	síra
17	chlorine	chlor
18	argon	argon
19	potassium	draslík
20	calcium	vápník
21	scandium	skandium
22	titanium	titan
23	vanadium	vanad
24	chromium	chrom
25	manganese	mangan
26	iron	železo
27	cobalt	kobalt
28	nickel	nikl
29	copper	měď
30	zinc	zinek
31	gallium	gallium
32	germanium	germanium

33	arsenic	arsen
34	selenium	selen
35	bromine	brom
36	krypton	krypton
37	rubidium	rubidium
38	strontium	stroncium
39	yttrium	yttrium
40	zirconium	zirkonium
41	niobium	niob
42	molybdenum	molybden
43	technetium	technecium
44	ruthenium	ruthenium
45	rhodium	rhodium
46	palladium	palladium
47	silver	stříbro
48	cadmium	kadmium
49	indium	indium
50	tin	cín
51	antimony	antimon
52	tellurium	tellur
53	iodine	jod
54	xenon	xenon
55	caesium	cesium
56	barium	baryum
57	lanthanum	lanthan
58	cerium	cer
59	praseodymium	praseodym
60	neodymium	neodym
61	promethium	promethium
62	samarium	samarium
63	europium	europium
64	gadolinium	gadolinium
65	terbium	terbium

66	dysprosium	dysprosium
67	holmium	holmium
68	erbium	erbium
69	thulium	thulium
70	ytterbium	ytterbium
71	lutetium	lutecium
72	hafnium	hafnium
73	tantalum	tantal
74	tungsten	wolfram
75	rhenium	rhenium
76	osmium	osmium
77	iridium	iridium
78	platinum	platina
79	gold	zlat
80	mercury	rtuť
81	thallium	thallium
82	lead	olovo
83	bismuth	bismut

84	polonium	polonium
85	astatine	astat
86	radon	radon
87	francium	francium
88	radium	radium
89	actinium	aktinium
90	thorium	thorium
91	protactinium	protaktinium
92	uranium	uran
93	neptunium	neptunium
94	plutonium	plutonium
95	americium	americium
96	curium	curium
97	berkelium	berkelium
98	californium	kalifornium
99	einsteinium	einsteinium
100	fermium	fermium
101	mendelevium	mendelevium

U českých názvů prvků je třeba si všimnout hlavně jódu 53 a prvků obsahujících v českém názvu zdvojené písmeno -ll-. Ve starší literatuře se používaly výrazy vizmut, arzen a jód se značkou J. Prodloužené názvy jako jód, bróm, chlór, fluór, neón, chróm se v názvech sločenin nepoužívají, vše s krátkou slabikou.

Binární sloučeniny

tabulka 2 - jednomocné kationty

amide	amid
bromid	bromid
cyanide	kyanid
fluoride	fluorid
hydride	hydrid
hydride	hydrid
hydroxide	hydroxid
chloride	chlorid
iodide	jodid
ozonide	ozonid

U těchto jednomocných kationtů předpona udávající počet udává rovnou oxidační číslo, tj. název sloučeniny.

antimony pentabromide

bromid antimon*ičný*

antimony tribromide

bromid antimon*itý*

tin tetrabromide

bromid cínič*itý*

gold monobromide

bromid zlat*ný*

Výjimkou jsou kovy z 1A, 2A, 3A a některé kovy, které mají jen jedno oxidační číslo.

V tabulce 6 jsou to ty kovy, které mají jen jeden název pro aniont, nejčastěji je jeho anglické jméno totožné s názvem prvku.

magnesium iodide

jodid hořečnatý

aluminium fluoride

fluorid hlinitý

tabulka 3 - dvojmocné kationty

oxide	oxid, po staru (kysličník)
selenide	selenid
sulfide/sulphide	sulfid, po staru (sirník)
telluride	tellurid
peroxide	peroxid
imide	imid

Zde u všech uvedených násobná číslovka u názvu kationtu udává dvojnásobek oxidačního čísla kationtu.

tin monosulphide (jeden sulfid cínu) sulfid cínatý
tin disulphide (dva sulfidy cínu) sulfid cíničitý
chromium sesquisulphide (jeden a půl sulfidu chromu) sulfid chomitý

pro sulfid germaničitý můžeme mít vícero správných názvů: **germanium disulphide**, **germanous sulphide**, **germanium (IV) sulphide**

Názvosloví oxidů a příbuzných sloučenin

diarsenic pentaoxide (pět oxidů dvou arsenů) oxid arseničný
rhenium dioxide oxid rheničitý
rhenium (IV) oxide oxid rheničitý
rhenium trioxide oxid rheniový
dirhenium heptaoxide oxid rhenistý

sesquioxide (jeden a půl oxidu) odpovídá oxidu s prvkem s oxidačním číslem +III.

cobalt sesquisulphide sulfid koblatitý
lead sesquioxide oxid olovitý

monoxide (půl oxidu) odpovídá oxidu prvku s oxidačním číslem +I.

dichlorine monoxide oxid chlorný
gold monoxide oxid zlatný

nebo opět odpovídá prvku z tabulky 6, kde má prvek název pro kationt v oxidačním čísle II+ a koncovku -natý

barium monoxide oxid barnatý (tento prvek má jen jedno jediné oxidační číslo)
chromium monoxide oxid chromnatý

Názvoslovné předpony se někdy slučují se slovem **oxide**, takže můžeme nalézt **monoxide** a **monooxide**, **tetraoxide** a **tetroxide**, **pentaoxide** a **pentoxide**, **hexaoxide** a **hexoxide**, **heptaoxide** a **heptoxide**, **sesquioxide** a **sesquixide**.

Peroxidy tvoří název

a) pomocí názvu **peroxide** u prvků 1A a 2A periodické tabulky
potassium peroxide peroxid draselný
lithium peroxide peroxid lithný
sodium peroxide peroxid sodný
hydrogen peroxide peroxid vodíku!!!!

b) jako příslušné oxidy, ale s dvojnásobným počtem kyslíků